

Modernisme al Passeig de Gràcia

Quadern de Treball

Tercer / Quart

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Nom:

ESO

Material didàctic elaborat pel Camp d'Aprenentatge de Barcelona i editat per a ús docent. Se'n poden fer còpies per a aquesta finalitat.

Edició: octubre 2007 (revisió: febrer 2009)

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Pg. Mare de Déu del Coll 41-51

08023 Barcelona

cda-barcelona@xtec.cat

www.xtec.cat/cda-barcelona

[EL MODERNISME A L' EIXAMPLE]

ÍNDEX

1. El Modernisme
2. El Passeig de Gràcia
3. La Mançana de la discòrdia
 - 3.1 Casa Lleó i Morera
 - 3.2 Casa Amatller
 - 3.3 Casa Batlló
4. La Pedrera
5. Altres edificis remarcables de l'Eixample

Referències de consulta

Para atenció...

- Al llarg d'aquest dossier trobaràs diferents símbols per especificar quin tipus de treball has de fer a les activitats proposades:

Fer, respondre, escriure durant l'activitat

Observar, mirar, examinar

Fotografiar

Cercar, consultar, investigar

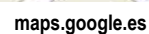
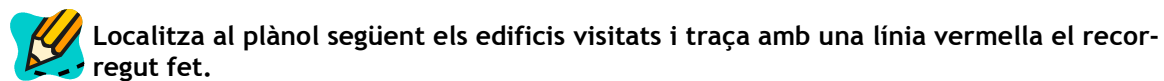

Dibuixar

Fer activitat TIC

- Per fer algunes de les activitats demanades durant l'activitat hauràs de consultar la **Guia d'observació d'edificis**. Tindreu una per grup.

El moviment cultural conegut a Catalunya com a Modernisme neix a Europa entre finals del segle XIX i principis del XX sorgeix com a oposició al Realisme i al Naturalisme. Malgrat que aquest moviment cultural de recerca de noves formes i expressions afecta a totes les manifestacions de l'art i el pensament, és en l'arquitectura i les arts decoratives on es mostra amb ple sentit.

El seu nom varia segons els diversos països: *Jugendstil* a Alemanya, *Sezessionstil* a Àustria, *Floreal* a Itàlia, *Modernismo* a Espanya, *Art Nouveau* a França i *Modern Style* a Anglaterra. Aquestes tendències no són exactament iguals a cada país, malgrat que coincideixen en el temps i tenen una estètica comuna.

Podem considerar el Modernisme com a conseqüència de la Revolució Industrial i dels avanços derivats d'ella, com l'electricitat, el ferrocarril i la màquina de vapor, que han canviat completament la forma de viure de la població i han originat un creixement de les ciutats, en les quals s'han anat establint indústries que regenten un nombre creixent de burgesos. El modernisme és, doncs, un estil urbà i burgès.

L'historiador Alexandre Cirici Pellicer estableix el començament del Modernisme a Catalunya en el període 1880-85, quan es van aixecar cinc edificis tan diferents com:

- La Casa Vicens, d'Antoni Gaudí.
- El Museu Biblioteca Víctor Balaguer, a Vilanova i la Geltrú, de Jeroni Granell i Mundet.
- L'Acadèmia de Ciències situada a la Rambla de Barcelona, de Josep Domènech i Estapà.
- Les Indústries d'Art de Francesc Vidal, obra de Josep Vilaseca.
- L'Editorial Montaner i Simón —avui Fundació Tàpies—, de Lluís Domènech i Montaner.

En el cas de Barcelona es donà la circumstància que l'esclat del Modernisme coincideix amb la construcció de l'Eixample (finals del sXIX) després de l'enderrocament de les muralles que ofegaven la ciutat (1854). Aquest creixement de la ciutat fins a unir-la amb els diferents municipis que ocupaven la plana (Gràcia, Sants, Les Corts...) representà una oportunitat immillorable per a que la burgesia pogués satisfer les seves ànsies de modernització, d'expressar la seva identitat catalana, i de posar de manifest la seva riquesa i la seva distinció. És per això que sorgeixen casos de mecenatge per part de l'alta burgesia catalana (com és el cas del comte Güell amb Antoni Gaudí).

Un nucli d'intel·lectuals que voltava la redacció del setmanari "L'Avenç" va ser qui va dotar el moviment de continguts. No només van potenciar l'arquitectura, pedra angular del Modernisme, sinó que van ser presents a l'escultura, la pintura, les arts gràfiques, la literatura, el teatre i la recuperació dels antics oficis artesanals.

L'arquitectura modernista a Catalunya uneix a les tècniques de construcció més modernes (ús del ferro en les estructures, utilització dels elements prefabricats) amb la utilització d'elements tradicionals (maó vist) i enllaça amb l'estil gòtic amb el que guarda un cert paral·lelisme. És una arquitectura decorativa, integradora en l'edifici de totes les arts plàstiques. Els arquitectes i els seus escultors col·loquen, a l'exterior dels edificis, ocells, papallones, fulles i flors a manera d'elements decoratius, ja sigui com figures adossades o a com ornament de la pedra o ceràmica. També es col·loquen figures de grandària major, animals fabulosos o persones, i en les cornises elements de ceràmica de color. Les finestres i les balconades disposen de reixes de ferro forjat, que són llaurades artísticament.

El modernisme no ha estat sempre un moviment estimat i reconegut dins de la cultura catalana. Ens sorprendria llegir articles de gent com Carles Soldevila, Josep Pla o Manuel Brunet demanant, per exemple, l'enderroc del Palau de la Música per considerar-lo una aberració arquitectònica. El Noucentisme, moviment que va succeir al Modernisme, considerava de mal gust les seves representacions i moltes botigues i comerços van ser transformats i refets d'una manera més austera, discreta i, per què no dir-ho, avorrida. Un dels casos més representatius va ser l'amputació que van patir els baixos de la Casa Lleó i Morera.

El 1968, amb una gran exposició i amb la publicació d'Arquitectura modernista, d'Oriol Bohigas i Leopold Pomès, va començar la recuperació d'un moviment artístic genuïnament català. El Modernisme havia provocat amors i odís, que va caldre deixar de banda per poder contemplar-lo com el que és, un gran moment creatiu artístic i ideològic.

Algunes característiques que permeten reconèixer l'estil modernista són:

- ☐ Inspiració en la natura i ús d'elements d'origen natural, amb preferència pels vegetals i formes arrodonides.
- ☐ El predomini de la corba sobre la recta, tant en la part exterior dels edificis com en la seva decoració.
- ☐ L'asimetria.
- ☐ Poques representacions realistes dels motius.
- ☐ Força tendència a l'ús d'imatges femenines, amb actituds delicades, amb aprofitament de les corbes que poden provocar els seus cabells i la seva roba.
- ☐ El dinamisme de les formes.
- ☐ El detallisme de la decoració.

El Modernisme no sempre ha estat ben vist ...

En passar per davant de La Pedrera, somrieu amb aire resignat i assenyaaleu.

- Què és això? -exclamaran els Kaufmann a cor-
- Encara no ho sabem ben bé –els podeu dir-. L'edifici té més de vint anys d'existència...
- No obstant els barcelonins no acabem de saber què diantre és...
- Però... Algun objecte deu tenir?
- Naturalment, és destinat a habitació...
- Hi viu gent; s'hi lloguen pisos... Vol ésser, realment, una casa de lloguer... Però ho és?
- És estrambòtic...
- És l'obra d'un arquitecte indiscutible, genial, però d'un gust lamentable. Ara, si us sembla, ens arribarem a veure una altra obra seva... La Sagrada Família, catedral en construcció... I donarem per acabat aquest capítol tan enutjós com indispensable.

Carles Soldevila
L'art d'ensenyar Barcelona (1929)

[2] [EL PASSEIG DE GRÀCIA]

A l'època romana l'actual passeig de Gràcia era un camí que unia Bàrcino amb la Via Augusta (la qual passava aproximadament per l'actual Travessera de Gràcia). Posteriorment va esdevenir el camí que portava de Barcelona a la Vil·la de Gràcia (independent fins al 1897).

El Pg. de Gràcia 1870-1879 (ICUB)

En enderrocar-se les muralles es va convertir en la sortida natural de la ciutat i en aprovar-se el Projecte de l'Eixample (1859) i començar la urbanització de la plana barcelonina va esdevenir una via privilegiada, per ser l'escollida per l'alta burgesia de la ciutat per veure i ser vistos i reunir les edificacions més importants de l'època. Aquesta competitivitat en mostrar qui era més poderós i amb més bon gust és el que va fer del Passeig -i els carrers adjacents- un veritable museu d'arquitectura modernista i ens permet trobar algunes de les obres més espectaculars i representatives del Modernisme, així com dels seus arquitectes més importants.

Indubtablement la representació més clara del que hem comentat és l'anomenada “*Mançana de la discòrdia*”, en la qual es troben la Casa Lleó i Morera (de Domènech i Montaner), la Casa Amatller (de Puig i Cadafalch) i la Casa Batlló (de Gaudí). Amb entitat pròpia i per sobre de qualsevol altra edificació, hi trobem la Casa Milà -La Pedrera- (també de Gaudí).

Pots fer-te una idea de com era l'últim tram del Passeig de Gràcia i el barri de Gràcia a començament del sXX veient aquesta filmació:

<http://www.youtube.com/watch?v=vxiiS8ZgAmU>

[3] [LA MANÇANA DE LA DISCÒRDIA]

Al mateix **Passeig de Gràcia**, entre els carrers Consell de Cent i Aragó, es troben les tres obres - juntament amb La Pedrera- que millor simbolitzen la pugna establida entre els rics burgesos barcelonins per tenir la casa més espectacular i opulenta de la ciutat.

Els tres edificis responen a una concepció estètica molt diferent i són obra dels tres arquitectes cabdals del modernisme català: la **Casa Lleó i Morera**, de Domènech i Montaner; la **Casa Batlló**, de Gaudí i la **Casa Amatller**, de Puig i Cadafalch. Curiosament, als tres casos es va tractar de reformes de cases preexistents.

La Mançana de la Discòrdia 1910-1920 (ICUB)

L'aparent incompatibilitat visual dels tres edificis és el que va donar al nom "Mançana de la Discòrdia". Tot i que el mot "*mançana*" aplicat a l'illa de cases és un castellanisme, el seu doble significat va permetre lligar la competència en bellesa entre els tres edificis amb el mite clàssic de la Poma de la Discòrdia, origen de la Guerra de Troia.

Després d'haver vist els tres edificis, quin és el teu veredict sobre la "discòrdia"? Dona arguments per la teva resposta.

Cerca informació sobre la llegenda de Paris i la *Poma* de la Discòrdia i escriu-ne un breu resum.

[3.1] [Casa Lleó i Morera]

La Casa Lleó i Morera és el resultat de la reforma d'un edifici del 1864. L'encarregat de fer-la fou Lluís Domènech i Montaner, al 1905. Juntament amb ell van col·laborar, com era freqüent als edificis modernistes, un important nombre d'artistes i artesans; entre ells destaca Eusebi Arnau, autor de les escultures. Les que hi havia a la part baixa del mirador de la cantonada i entre els arcs de la planta baixa van ser retirades als anys 40, en plena eclosió del Noucentisme (moviment del tot oposat al Modernisme). Tot i això aquest edifici representa un gran exponent dels millors conjunts d'arts aplicades (mosaics, vidrieres, pintura, escultura...) del Modernisme.

[La façana]

Fitxa tècnica de l'edifici:

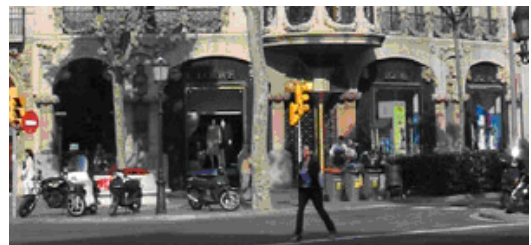
- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

Baixos originals 1905-1910 (ICUB)

Abans de 1992

Actualitat

A les obres modernistes era freqüent l'aparició d'algun element al·lusiú al nom dels propietaris. Hi podem veure algun en aquest cas? Quins? Fotografia'ls

[ASPECTE GENERAL]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals
vegetals i/o animals ☐

Vitralls acolorits ☐

Treballs de forja ☐

Predomini de línies
rectes ☐

Predomini de línies
corbes ☐

Referències
mitològiques ☐

Façana asimètrica ☐

Imatges femenines ☐

Decoració detallista ☐

[PLANTA BAIXA]

Describeu les portes d'accés. Quantes n'hi ha? Observa amb atenció tant les fotografies com l'edifici real i explica quines transformacions han patit.

Dibuixa la forma dels arcs. Identifica quin tipus d'arc són.

[PIS PRINCIPAL]

Describeu els finestrals. Quants n'hi ha? Quina mida tenen respecte als dels pisos superiors? Com són les baranes? Quin element destaca a la cantonada?

[COS CENTRAL]

Descriu les finestres i els balcons. Elements decoratius que hi destaquen.

Fixat a les quatre figures femenines a banda i banda dels balcons: fan al·lusió a alguns dels avenços tècnics de l'època. Explica què vol representar cadascuna d'elles.

[PART SUPERIOR, TEULADA]

Quin tipus de coberta remata l'edifici? Quin element de les construccions defensives medievals podria recordar?

[CONCLUSIONS]

Fes-ne una foto general de l'edifici i dos o tres de detall.

Investiga sobre la desaparició de les escultures de la planta baixa i la tribuna. Quins motius hi va haver? On van anar a parar? (*pots mirar a www.bdebarna.net*)

[L'arquitecte]

Lluís Domènech i Montaner

Va néixer a Barcelona l'any 1849, al si d'una família dedicada a l'edició de llibres. És considerat com a un home polifacètic i un artista total, doncs no només destacava a l'arquitectura sinó també ho feia al dibuix, la literatura, la història, l'edició de llibres de luxe, i la política.

Com a arquitecte entenia les seves obres com a simfonies que dirigides per ell: ell portava la batuta i els músics (vidriers, escultors, pintors, ferrers...) havien de sonar com una orquestra perfecta.

Com a polític va destacar pel seu compromís liberal, progressista i catalanista. L'arribada de la dictadura del general Primo de Rivera, l'any 1923, el va afectar fins al punt de retirar-se de la vida pública. Va morir l'hivern d'aquell mateix any.

A més de la casa Lleó i Morera, algunes de les seves obres més importants a Barcelona són: l'Editorial Montaner i Simón, la Casa Fuster, la Casa Thomas, la Casa Lamadrid i el Palau Montaner, l'Hospital de Sant Pau, Palau de la Música, Museu Zoologia (Castell dels 3 dragons)...

Algunes obres seves a Barcelona >

Editorial Montaner i Simon

Hospital de Sant Pau

Palau de la Música

Castell dels tres dragons

Amplia informació sobre una d'aquestes obres.

[3.2] [Casa Amatller]

La Casa Amatller és obra de Josep Puig i Cadafalch quan al 1898 va transformar un edifici del 1875 per encàrrec de l'industrial xocolater Antoni Amatller. La façana té aspecte de palau gòtic amb influències d'elements arquitectònics dels Països Baixos (com el frontó esgronat).

S'hi troben detalls d'inspiració medieval per tot arreu: ornamentacions florals, criatures fantàstiques, gàrgoles... especialment a l'interior. Destaca l'escultura de Sant Jordi matant el drac, d'Eusebi Arnau, col·locada entre les dues portes.

[La façana]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

[ASPECTE GENERAL]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals
vegetals i/o animals

☐

Predomini de línies
rectes

☐

Façana asimètrica

☐

Vitralls acolorits

☐

Predomini de línies
corbes

☐

Imatges femenines

☐

Treballs de forja

☐

Referències
mitològiques

☐

Decoració detallista

☐

[PLANTA BAIXA]

Describeu el portal. Hi ha una porta més gran i una altra més petita. Per què?

Describeu els tipus d'arcs.

[L'arquitecte]

Josep Puig i Cadafalch

Va néixer a Mataró (Maresme) l'any 1869. Als setze anys ja feia publicacions i conferències sobre el que seria la seva passió i especialitat: el Romànic a Catalunya.

Deixeble de Domènech i Montaner, les seves primeres obres les va fer a la seva ciutat natal: el mercat nou i un modern sistema de clavegueram. Pocs anys més tard dirigirà les seves obres més emblemàtiques a Barcelona i començarà una vida política -de caire catalanista i conservador- que el portarà a ser president de la Mancomunitat de Catalunya fins el cop d'estat de Primo de Rivera (1923). Durant la Guerra Civil va deixar el país, fins al 1942. A la seva tornada va ser anomenat president de l'Institut d'Estudis Catalans, fins a la seva mort l'any 1956.

Alguns dels seus edificis barcelonins més emblemàtics són: la Casa Amatller, la Casa Macaya, la Casa Terradas (Les Punxes), el Palau de Quadras i la Fàbrica Casaramona.

< Altres edificis seus a Barcelona

Casa Terradas (Les Punxes)

Palau del Baró de Quadras

Casa Macaya

Fàbrica Casaramona

Amplia informació sobre alguna d'aquestes obres.

[3.3] [Casa Batlló]

Al 1904 l'industrial tèxtil Josep Batlló va encarregar Gaudí remodelar l'edifici original, de 1875. Es van afegir soterranis i un pis (golfes), ampliar l'entrada i el pis principal, unificar els patis de llum i, el més visible, canviar totalment la façana. Aquesta combina pedra, ferro i mosaic de ceràmica (obra de Josep Maria Jujol), oferint un aspecte que ha donat lloc a diverses interpretacions sobre el seu significat.

[La façana]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Nom:
- Arquitecte:
- Propietari original i propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

[ASPECTE GENERAL]

Marca els elements que hi apareguin

Elements naturals vegetals i/o animals	☐	Predomini de línies rectes	☐	Façana asimètrica	☐
Vitralls acolorits	☐	Predomini de línies corbes	☐	Imatges femenines	☐
Treballs de forja	☐	Referències mitològiques	☐	Decoració detallista	☐

[PLANTA BAIXA]

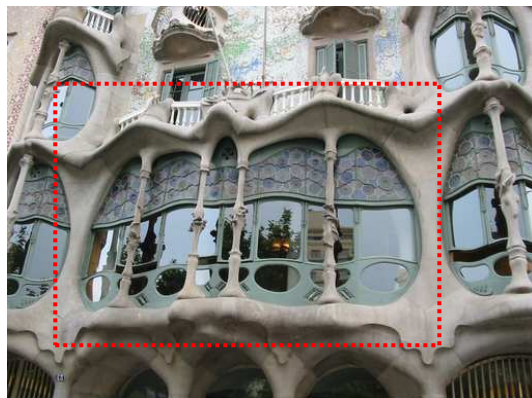
Portes d'accés. Quantes n'hi ha? Tracta d'esbrinar la funció original de cada una.

[PIS PRINCIPAL]

Fixa't als finestrals. Quants n'hi ha? Quina mida tenen respecte als dels pisos superiors?
Què et suggereixen les columnes de la tribuna i les finestres?

[COS CENTRAL]

Describeu els pisos superiors. Com són les finestres? Paga atenció als balcons superiors: què et recorden?

[PART SUPERIOR, TEULADA]

Quin tipus de coberta remata l'edifici? Describeu-la breument.

Així doncs, què et sembla? Sant Jordi, Carnaval, Mediterrània...? Pots ajudar-te de les taules següents per elaborar la teva opinió. Si se t'acudeix alguna relació més afegeix-la.

LLEGENDA DE SANT JORDI

Element façana >	Possible significat >
• Teulada	⇒ Llom del drac
• Torre	⇒ Llança
• Balcons	⇒ Cranis de víctimes
• Tribuna i columnes	⇒ Ossos
• ...	⇒

CARNAVAL

Element façana >	Possible significat >
• Teulada	⇒ Barret d'arlequí
• Balcons	⇒ Màscares
• Tribuna i columnes	⇒ Disfresses de mort
• Recobriment de la façana	⇒ Confetti
• ...	⇒

Fes-ne una foto general de la façana principal i dos o tres de detall.

Façana posterior Casa Batlló 1900-1915 (ICUB)

[L'arquitecte]

Antoni Gaudí i Cornet

Va néixer l'any 1852, a l'Alt Camp (no se sap de ben cert si va ser a Riudoms o a Reus...), fill d'una família d'artesans fabricants de calderes i altres objectes de coure. Del 1873 al 1877 va cursar els estudis d'arquitectura a Barcelona i al 1878 ja va fer el seu primer treball professional: la Cooperativa Textil de Mataró.

Al poc temps va conèixer Eusebi Güell, una de les grans fortunes del país, que es va convertir en el seu mecenes. Per ell va construir obres com el Palau Güell, la Colònia Güell i el Park Güell; algunes de les seves obres més emblemàtiques.

A més d'aquestes, les obres més importants de Gaudí són la Casa Milà (La Pedrera), la Casa Batlló i, com no, la Sagrada Família, a la qual es va dedicar quasi exclusivament des de 1883.

> Altres obres seves a Barcelona (a banda de la Casa Milà i Sagrada Família):

Palau Güell

Park Güell

Casa Vicens

Col·legi de les Teresianes

Amplia informació sobre alguna d'aquestes obres.

[4] [Casa Milà -La Pedrera-]

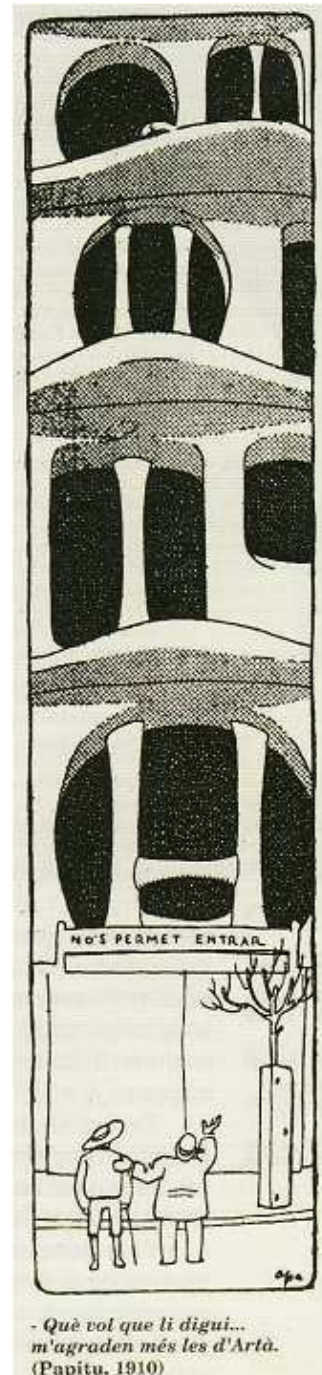
A l'espai que ocupa actualment la **Casa Milà** (més coneguda com **La Pedrera**) hi havia fins al 1910 una torre de tres pisos amb jardí. Al 1906 Gaudí va rebre l'encàrrec per part de Pere Milà i la seva dona, Roser Segimon, de construir aquest edifici d'habitatges. Com a la major part dels que es feien a l'època, la idea dels propietaris era ocupar la primera planta (dita Principal) i llogar la resta.

Des del començament Gaudí va concebre aquest edifici com a una obra total, gairebé una escultura orgànica, que ens pot evocar un penya-segat marí. Es considera com el triomf de la línia corba: pràcticament no hi ha una recta en tot l'edifici! Aquest aspecte ondulat aconsegueix transmetre sensació de moviment: l'edifici ens pot evocar el moviment de les onades en un mar de pedra.

La façana està recoberta exclusivament de pedra calcària, tallada peça a peça a peu d'obra sota les indicacions del propi Gaudí. Els balcons, fets per **J.M. Jujol** amb xapa de ferro retallada, recorden algues marines i constitueixen pràcticament l'única ornamentació exterior.

Arquitectònicament va fer servir tècniques desconegudes fins al moment, principalment la façana "mur-cortina": la façana no forma part de l'estructura, sinó que es afegida a un esquelet intern de ferro i pedra. De la mateixa manera, no existeixen parets interiors de càrrega, la qual cosa permet que els diferents apartaments (d'uns 300 m² cada un) siguin fàcilment modulables. Aquesta estructura l'aconsegueix Gaudí a partir de columnes de pedra i maó i un entramat metàl·lic. També va ser un dels primers edificis que comptava amb un aparcament soterrani (el Senyor Milà fou un dels pioners a disposar de "cotxe a motor"...) i ascensor independent.

Als barcelonins de l'època no els va entusiasmar l'edifici d'en Gaudí. Es va comparar la Casa Milà amb una pedrera (despectivament), amb un aparcament per dirigibles, amb un cau de dracs... A la premsa apareixien nombrosos acudits fent-ne burla.

En un principi Gaudí pensava fer amb l'edifici una al·legoria del Sant Rosari. A la part superior de la façana es pot llegir la següent inscripció: "*Ave Gratia Plena Dominus Tecum*". Esbrina què vol dir i quina relació té amb la idea original de Gaudí.

L'obra s'havia de rematar amb una gran escultura o medalló de bronze -d'uns 4m de grandària- amb la M.D. del Roser. La col·locació d'aquest remat s'havia de fer al 1909, però aquell mateix any va tenir lloc a Barcelona un esdeveniment que va fer pensar el propietari que era millor prescindir-ne. Quin va ser aquest fet?

[La façana]

Repassa amb un retolador vermell les línies que separen les diferents plantes, golfes i terrat de La Pedrera. Quina forma tenen aquestes línies? A què et recorden?

A continuació identifica els diferents nivells col·locant el número que correspongui als quadres de la imatge:

1	Semisoterrani	6	3r pis
2	Entresol	7	4t pis
3	Principal	8	Golfes
4	1r pis	9	Terrat
5	2n pis		

[5] [Altres edificis remarcables de l'Eixample]

QUEVIURES MÚRRIA

Situat a la cantonada del carrer València amb Roger de Llúria. És un establiment comercial que va obrir, inicialment el 1898 com a torrador de cafè i fàbrica de neules. La botiga va anar evolucionant i, actualment és un dels “colmados” barcelonins per excel·lència. Presenta una façana amb rètols i anuncis modernistes fets en vidre tintat al foc: destaca l'anunci d'Anís del Mono de la cantonada, còpia d'un pòster de l'època, original de Ramon Casas.

CASA JOSEFA VILLANUEVA

Just enfront del comerç de Queviures Múrria, es troba aquest edifici construït per l'arquitecte Juli M. Fossas. Destaca per una elegant tribuna en una de les cantonades, que tenia la seva rèplica en l'altra cantonada de la finca. Actualment aquesta segona tribuna ha desaparegut.

CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA

Edifici construït per Antoni de la Falguera, especialista en en-càrrecs municipals, a les acaballes de la febre modernista. Podem dir, doncs, que està a cavall entre el modernisme i el noucentisme. L'edifici té tres plantes i solana. Té una façana principal al xamfrà i tres façanes secundàries amb dues torres cilíndriques a cada banda de la façana del xamfrà. L'ordenació i els elements decoratius d'aquesta façana tenen continuïtat a les dues torres.

CASA LAMADRID

Obra de Lluís Domènech i Montaner que, en comparació amb altres edificis, és relativament senzill. Presenta una façana coronada amb un acabament escultòric amb decoració vegetal i un escut d'estil gòtic. Aquest acabament sembla un compendi del repertori de l'autor.

CASA GRANELL

Modest edifici que es una excel·lent mostra d'un tipus de modernisme més “humil” fet i pensat per a classes socials treballadores. Jeroni F. Granell i Manresa va ser alhora l'arquitecte i el propietari. Durant la dècada dels '90, van ser restaurades les façanes de la planta baixa i de l'entresol.

CASA LLOPIS BOFILL

Situat a la cantonada del carrer València amb Bailén, ens trobem davant de l'obra més important d'Antoni M. Gualisà. És un edifici de grans dimensions, que ha estat molt modificat. Destaca per la gran quantitat de detalls decoratius en els quals es fa palesa la influència de Domènech i Montaner. Cal destacar la planta baixa i les tribunes i els balcons.

PALAU MONTANER

Obra de Lluís Domènech i Montaner per a un dels propietaris de l'Editorial Montaner i Simon. L'edifici l'havia començat Josep Domènech i Estapà, però al 1891, i amb els dos primers pisos aixecats, va abandonar l'obra per desavinences amb el propietari. Tant a l'interior com a l'exterior hi ha motius ornamentals relacionats amb l'art d'imprimir. El Palau és actualment seu de la Subdelegació del Govern a Barcelona.

CASA MACAYA

Residència urbana construïda per Josep Puig i Cadafalch. La façana blanca llueix esgrafiats i obertures amb decoració escultòrica. Destaquen, també, els capitells d'Eusebi Arnau amb temes molt contemporanis, com per exemple, el ciclista que hi ha al costat de la porta principal. La decoració interior s'ha perdut gairebé totalment.

CASA VÍDUA MARFÀ

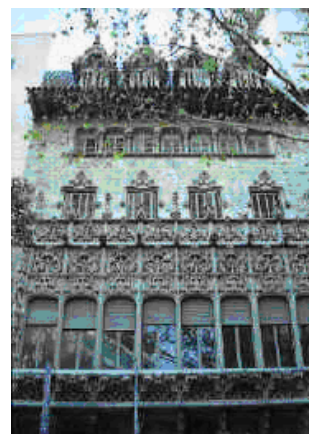
És un dels millors exemples del llenguatge neomedieval important per alguns arquitectes modernistes. L'edifici, obra de Manuel Comas i Thos, destaca pels tres arcs de mig punt que donen al carrer i per les esveltes columnes que sustenten la tribuna de la façana.

PALAU BARÓ DE QUADRAS

Fóra del Pg. De Gràcia, però molt a prop, a l'Av. Diagonal, trobem aquest edifici de Josep Puig i Cadafalch (1904-1906). La façana combina elements d'estil gòtic i plateresc, amb abundant decoració floral. A remarcar també el vestibul, amb clar regust oriental, i la reixa de la porta, així com el curiós fet de tenir doble façana: la principal (Av. Diagonal) amb aspecte de palau i la secundària (C/ Roselló) amb aspecte més convencional, de casa d'habitatges.

Actualment és seu de la Casa Àsia, associació que promou la realització de projectes amb els països d'Àsia i el Pacífic.

CASA TERRADES (LES PUNXES)

Tot i l'aparença unitària, aquest edifici fet per Puig i Cadafalch, està format per tres cases independents, pertanyents a cada una de les germanes Terrades.

S'hi combinen el senzill maó amb les espectaculars tribunes d'estil quasi flamíger picades amb pedra. Les torres, rematades amb agulles còniques (les punxes) li donen el seu inconfusible aspecte de castell.

CASA COMALAT

Construïda entre 1909 i 1911 sota la direcció de Salvador Valeri. D'influència gaudiniana, presenta dues façanes separades amb una total diferenciació en els seus estils, com el Palau de Quadras. La façana principal (Av. Diagonal) mostra un modernisme basat en la construcció en pedra; la façana posterior (C/ Còrsega) té un aspecte molt més colorista i original.

CASA THOMAS

Obra de Domènech i Montaner, entre 1895-1898. Presenta els trets principals de l'arquitecte: neogotisme, tons blavosos, motius florals...

El projecte original abastava només la planta baixa (taller) i el pis principal. Posteriorment, al 1912, es van aixecar dos pisos, reconstruint les torretes a la part superior i afegint les tribunes.

CASA SANTURCE

El seu arquitecte va ser Miquel Madorell i Rius, entre el 1902-1905.

És interessant el vestíbul i les tribunes coronades. Damunt la porta hi ha un escut amb les inicials del propietari, el comte de San José de Santurce.

[Fitxa d'observació d'un edifici]

Fitxa tècnica de l'edifici:

- Adreça:
- Arquitecte:
- Propietari original / propietari o ús actual:
- Any de construcció:
- Estat de conservació: ☐ BO ☐ REGULAR ☐ DOLENT
☐ EN RESTAURACIÓ

1

Acabat de la façana:

☐ Maó vist	☐ Esgrafiat
☐ Pedra	☐ Ceràmica
☐ Arrebossat	☐ Altres
☐ Pintat	

2

Planta baixa

Portes

- ☐ Persones
- ☐ Carruatges

Finestres

- ☐ Rectangulars
- ☐ Quadrades
- ☐ Ovalades o circulars

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Rebaixat

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat
- ☐ Lobulat

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

3

Pis principal

Alçada respecte els pisos superiors

- ☐ Més gran
- ☐ Igual

Obertures

- ☐ Finestres
- ☐ Balcó

- ☐ Tribuna
- ☐ Finestrals

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Carpanell

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

Finestres

- ☐ Rectangular
- ☐ Quadrada

- ☐ Ovalada
- ☐ Circular

4

Cos central

Obertures

- ☐ Finestres
- ☐ Balcó

- ☐ Tribuna
- ☐ Finestrals

Arcs

- ☐ De mig punt
- ☐ Apuntat
- ☐ Escarser
- ☐ Carpanell
- ☐ Lobulat

- ☐ De ferradura
- ☐ Conopial
- ☐ Adintellat
- ☐ Catenari

Columnes

- ☐ Dòric
- ☐ Jònic
- ☐ Corinti

- ☐ Compost
- ☐ Tosca
- ☐ Altres

Finestres

- ☐ Rectangular
- ☐ Quadrada

- ☐ Ovalada
- ☐ Circular

5

Coberta

- ☐ Teulada
- ☐ Terrat
- ☐ Combinada

6

Elements ornamentals

☐ Escultures	☐ Baixos relleus
☐ Vitralls	☐ Dibuixos / pintures
☐ Motllures	☐ Treballs de forja

Fes una foto general i dos o tres de detall de l'edifici observat.

Dibuixa algun detall decoratiu que t'hagi agradat especialment.

REFERÈNCIES DE CONSULTA

> Bibliografia

VV.AA. (2005). *Ruta del Modernisme. Barcelona*. Barcelona: IMPUIQV.

BALADA, M.; PANADÉS, I. (2002). *Gaudir Gaudí. Educació Primària*. Barcelona: Institut d'Educació de l'Aj. De Barcelona.

GIORDANO, C.; PALMISANO, N. (2006). *Guía Visual de La Pedrera*. Barcelona: Mundoflip Ediciones.

> Internet

VILARRUBIA, J.M. (2003). *24 rutes històriques pel Barcelonès. Passeig de Gràcia*. [en línia]. Disponible a Internet: <http://www.accat.cat/seccions/historia/materials/revista_4/Rutes/Passeig%20Gracia/PresentacioRuta.htm>

FIGUERAS, X. ; MUNTÉ, I. (2007). *Gaudí i el modernisme a Catalunya*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.gaudiallgaudi.com/C0000.htm>>

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA (2005). *La Pedrera Educació*. [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.lapedreraeducacio.org>>

CAMP D'APRENTATGE DE BARCELONA (2007). *Materials didàctics. El Modernisme* [en línia]. Disponible a Internet: <http://phobos.xtec.cat/cda-barcelona/index.php?option=com_content&task=view&id=67&Itemid=89>

HERRAIZ (?). *El Modernisme* [en línia]. Disponible a Internet: <<http://www.xtec.es/trobada/modernis/>>

